

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ЕКОЛОГІЯ
першого рівня вищої освіти
за спеціальністю 101 Екологія
галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено вченою радою навчально-наукового
інституту агротехнологій, селекції та екології

Голова вченої ради
Микола МАРЕНИЧ
(протокол № 1 від 25 серпня 2023 р.)

Програма атестації
вводиться в дію з 1 вересня 2023 р.

Директор навчально-наукового інституту
агротехнологій, селекції та екології

Микола МАРЕНИЧ
(розпорядження № 38 від 4 вересня 2023 р.)

Полтава 2023

ПЕРЕДМОВА

Програма атестації здобувачів вищої освіти. Освітньо-професійна програма Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 природничі науки.

1. ВНЕСЕНО кафедрою екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля Полтавського державного аграрного університету 28 серпня 2023 р. протокол № 1.

2. РОЗРОБНИКИ:

Павло ПИСАРЕНКО, д. с.-г. н., професор

Марина САМОЙЛІК, д. е. н., професор

Анна ТАРАНЕНКО, к. с.-г. н., доцент

Оксана ДИЧЕНКО, к. с.-г. н.

СХВАЛЕНО

Радою з якості вищої освіти спеціальності Екологія

Протокол №1 від 1 вересня 2023 року

Голова ради

Марина ШЦАЛЕНКО

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Вимоги до атестації здобувачів вищої освіти.....	4
2. Вимоги до кваліфікаційної роботи.....	5
3. Оцінювання рівня якості підготовки.....	8
4. Порядок присвоєння кваліфікації.....	10
5. Перелік нормативних документів, на яких базується програма атестації.....	10

Вступ

«Програма атестації здобувачів вищої освіти. Освітньо-професійна програма Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки» (далі – Програма атестації) це унормовані та регламентовані методики, призначені для кількісного та якісного оцінювання відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу компетентностей вимогам стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня «бакалавр» галузі знань 10 Природничі науки спеціальності 101 Екологія та освітньо-професійної програми Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки.

Програма атестації встановлює:

- основні вимоги до атестації здобувачів вищої освіти;
- принципи формування і реалізації системи засобів атестації здобувачів вищої освіти;
- процедури та методи проектування регламентованих засобів контролю ступеня досягнення кінцевої мети запланованих результатів навчання освітньо-професійної підготовки здобувачів вищої освіти;
- процедури та форми організації кваліфікаційних випробувань;
- процедури та критерії оцінювання якості підготовки здобувачів вищої освіти.

1. Вимоги до атестації здобувачів вищої освіти

1.1. Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня «бакалавр» галузі знань 10 Природничі науки спеціальності 101 Екологія та освітньо-професійної програми Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки. Атестація здійснюється відкрито і гласно.

1.2. Атестація здійснюється на підставі оцінювання якості засвоєння освітньо-професійної програми, рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей бакалавра з екології.

1.3. Принципами формування і реалізації методик, призначених для кількісного та якісного оцінювання рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей осіб, які пройшли підготовку за освітньо-професійною програмою Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 10 Екологія галузь знань 10 Природничі

науки є: уніфікація, комплексність, взаємозамінність та взаємодоповненість, актуальність, інформативність, дієвість, індивідуальність, диференційованість, об'єктивність і відкритість, єдність вимог, предметність, інноваційність, валідність, варіативність.

1.4. Атестація здійснюється відповідно до вимог стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня «бакалавр» галузі знань 10 Природничі науки спеціальності 101 Екологія та освітньо-професійної програми Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки у формі захисту кваліфікаційної роботи.

1.5. У процесі атестації визначається рівень здатності розв'язання складної спеціалізованої задачі у сфері екології, охорони навколишнього середовища, збалансованого природокористування і сталого розвитку, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, потребує застосування теоретичних положень і методів наук про довкілля.

1.6. Атестація здобувачів вищої освіти щодо встановлення фактичної відповідності рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня «бакалавр» галузі знань 10 Природничі науки спеціальності 101 Екологія та освітньо-професійної програми Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки здійснюється Екзаменаційною комісією (далі – ЕК) з цього фаху, голова якої затверджується наказом ректора Полтавського державного аграрного університету.

2. Вимоги до кваліфікаційної роботи

2.1. Кваліфікаційна робота є підсумковою роботою, яка дає змогу виявити рівень засвоєння здобувачем вищої освіти, що пройшли підготовку за освітньо-професійною програмою Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки, теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за спеціальністю на посадах відповідно до узагальненого об'єкта діяльності.

2.2. Мета кваліфікаційної роботи – розв'язання складної спеціалізованої задачі у сфері екології, охорони навколишнього середовища, збалансованого природокористування і сталого розвитку, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, потребує застосування теоретичних положень і методів наук про довкілля.

2.3. Кваліфікаційна робота як метод оцінювання рівня якості підготовки має продемонструвати, що здобувачі першого (бакалаврського) рівня мають практичні уміння і навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання та вміє:

- розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері охорони навколишнього середовища, що передбачає застосування теорій та наукових методів характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

- працювати з інформаційними джерелами (законодавчими і нормативними документами, науковою спеціальною літературою, у тому числі виданою іноземними мовами, матеріалами Інтернету, даними звітності);

- викладати матеріал логічно та аргументовано;

- використовувати новітні дидактичні технології і методи;

- опановувати сучасні методики для проведення досліджень;

- використовувати набуті навички для розроблення пропозицій і обґрунтування рекомендацій з предмета дослідження;

- генерувати та обґрунтовувати гіпотези, ідеї, пропозиції у предметній сфері наукових досліджень;

- робити висновки щодо результатів проведених досліджень.

2.4. Виклад змісту кожного питання кваліфікаційної роботи має бути цілісним, логічним, доказовим і пояснювальним та науково аргументованим. Кваліфікаційна робота повинна відповідати таким вимогам і містити:

- системний аналіз проблеми відповідно до предмета наукового дослідження;

- реальні обґрунтовані пропозиції щодо розв'язання спеціалізованих завдань та проблем у сфері управління організаціями та їх підрозділами, актуальні для впровадження у практику;

- бути належно оформленою і мати всі необхідні супровідні документи.

2.5. Кваліфікаційна робота виконується з використанням матеріалів реальних підприємств, установ, організацій, господарств, об'єктів локального та регіонального рівня, що здійснюють вплив на навколишнє середовище, для оцінки та аналізу стану довкілля.

2.6. Тема кваліфікаційної роботи має відображати розв'язання практичної задачі у сфері охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування і конструюватися на основі нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованого

у результатах навчання, що формують складові професійної компетентності бакалавра.

2.7. За структурою кваліфікаційна робота містить вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки.

2.8. Кваліфікаційна робота виконується обсягом 2,0-2,5 авторських аркушів (35-40 сторінок), кількість використаних джерел – 35-40. До обсягу кваліфікаційної роботи не включають список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах $\pm 10\%$.

Оформлення кваліфікаційної роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура та правила оформлення».

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Процедурні вимоги щодо виконання, оформлення супровідних документів кваліфікаційної роботи та захисту в ЕК наведені у Методичних рекомендаціях до виконання кваліфікаційної роботи здобувачами ступеня вищої освіти «бакалавр» за освітньо-професійною програмою Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки.

Відповідність оформлення кваліфікаційної роботи встановленим вимогам визначається шляхом проведення нормоконтролю науково-педагогічним працівником, що має відповідне навчальне навантаження.

2.9. При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності, а саме:

- здійснювати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну творчу діяльність.

Порядок перевірки кваліфікаційних робіт на наявність запозичень з інших джерел регламентується Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті та Порядком про перевірку текстових документів (наукових, навчально-методичних, дисертаційних, магістерських, бакалаврських та інших робіт) на наявність запозичень з інших документів.

2.10. Захист кваліфікаційної роботи відбувається прилюдно на відкритому засіданні ЕК.

3. Оцінювання рівня якості підготовки

3.1. Оцінювання рівня якості підготовки бакалавра з екології здійснюють члени ЕК на основі встановлених правил, принципів (об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності та компетентнісного підходу), критеріїв, системи і шкали оцінювання з використанням форм і методів діагностики, визначених програмою атестації з урахуванням рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей.

3.2. Об'єктом оцінювання якості підготовки бакалавра з екології є рівень досягнення результатів навчання та набута система сформованих компетентностей бакалавра освітньо-професійної програми Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки, відтворена у процесі виконання кваліфікаційної роботи.

3.3. Результати оцінювання рівня якості підготовки бакалавра освітньо-професійної програми Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки повинні довести, що здобувач вищої освіти:

- має концептуальні знання, здобуті у процесі навчання та практичної діяльності, включаючи основи знань сучасних досягнень науки у сфері професійної діяльності;

- вміє розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері охорони навколишнього середовища, що передбачає застосування теорій та наукових методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

3.4. Рівень якості підготовки бакалавра визначається з використанням комплексної системи оцінювання: за 100-бальною, 4-бальною, та Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»).

3.5. Критерії оцінювання захисту кваліфікаційної роботи:

- чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи в цілому;
- науковість стилю викладання;
- відсутність орфографічних і синтаксичних помилок;
- правильне оформлення роботи відповідно до вимог;
- повнота відповіді на запитання членів ЕК.

3.6. Результати захисту кваліфікаційних робіт оцінюються з використанням комплексної системи оцінювання: за 100-бальною, 4-бальною, та Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»).

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «відмінно» (90-100 балів; А – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі: зроблено власне оцінювання різних літературних джерел, використано сучасні методи дослідження, побудовано формалізовану модель проблеми, проведені комплексні наукові дослідження або розрахунки і на їх основі – аргументовано висновки та обґрунтовано пропозиції; при захисті перед ЕК здобувач вищої освіти виявив глибоке розуміння досліджуваної теми, досконале володіння її матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на задані йому питання і подав істотні докази на захист висунутих в роботі окремих положень та висновків.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «добре» (74-89 балів; С або В – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі: зроблено власне оцінювання використаних літературних джерел, самостійно проаналізовано підібраний матеріал, звітні дані підприємства/організації, на базі якого досліджувалася тема, проведено комплексні дослідження або розрахунки, зроблено висновки та сформульовано пропозиції, але вони не є достатньо аргументованими; при захисті перед ЕК здобувач вищої освіти виявив добре розуміння проблем досліджуваної ним теми, володіння її матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на питання в роботі окремих положень та висновків.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «задовільно» (60-73 бали; Е або D – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі розкрито тему, прореферовано необхідні літературні джерела, проаналізовано відповідні інформаційні та/або статистичні дані, проведено розрахунки, сформульовано висновки без необхідного їх обґрунтування; при захисті перед ЕК здобувач вищої освіти вірно сформулював головні проблеми теми роботи, але правильно відповів не на всі поставлені йому питання.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «незадовільно» (1-59 бали; FX або F – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі не дотримано більшість вимог, визначених цими засобами діагностики; кваліфікаційна робота має компілятивний характер з елементами переписування першоджерел, більша частина кваліфікаційної роботи містить поверховий опис конкретних явищ, положень, показників; при захисті перед ЕК здобувач вищої освіти не виявив знань основних положень, не зміг відповісти на суттєві питання з теми дослідження.

3.7. За результатами захисту кваліфікаційної роботи на закритому засіданні ЕК більшістю голосів приймає рішення щодо оцінки захисту і роботи.

4. Порядок присвоєння кваліфікації

За результатами успішного захисту кваліфікаційної роботи ЕК приймає рішення про присвоєння кваліфікації бакалавра з екології і про видачу здобувачу вищої освіти диплома встановленого зразка.

5. Перелік нормативних документів, на яких базується програма атестації

«Програма атестації здобувачів вищої освіти. Освітньо-професійна програма Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки сформована на основі таких нормативних документів:

– Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII.
URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>;

– Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII. URL :
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 134
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> .

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про атестацію здобувачів ступеня фахової передвищої та ступенів вищої освіти на першому(бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту» від 19 травня 2021 року №497
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2021-%D0%BF#Text> .

– Стандарт вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузі знань 10 Природничі науки для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/101-ekologiya-bakalavr-1.pdf>

– Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті
<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/10012021polozhennyaprosvitniyprocespravlene.pdf> .

– Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті
<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaprozapobigannnyagotovonasayt.pdf> .

– Освітньо-професійна програма Екологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки.
URL:

<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/11024/opp2023baknasayt.pdf>

– Положення про атестацію здобувачів вищої освіти у Полтавській державній аграрній академії. URL:

<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproatestaciyu1608sayt.pdf>